

Dosarul nr. 2ra-1660/2021

Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul Telenești (jud. O. Școlnic)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, I. Secrieru, V. Cotorobai)

DECIZIE

08 decembrie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de către reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Rusu împotriva lui Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon cu privire la declararea valabilității tranzacțiilor de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate,

împotriva deciziei din 27 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de către reprezentantul apelantelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, a fost menținută hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești,

c o n s t a t ă :

La data de 04 iunie 2009, Andrei Rusu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon cu privire la declararea valabilității tranzacțiilor de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, a procurat de la locuitorii s.XXX, r-nul XXX, câte un teren agricol. Proprietarilor de pământ le-a achitat costul terenurilor, însă având în vedere că proprietarii sunt plecați peste hotarele țării, reclamantul nu poate autentifica contractele de vânzare-cumpărare.

În acest sens, a afirmat reclamantul că, el și-a onorat obligațiile contractuale și a achitat costul terenurilor procurate, iar proprietarii de pământ i-au transmis în posesie terenurile, de aceea, a solicitat să fie declarate valabile tranzacțiile de vânzare-cumpărare și să fie recunoscut ca proprietar al terenurilor de pământ procurate de la pârâți.

Așadar, a solicitat reclamantul, valabilitatea tranzacției de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate al terenurilor de pământ cu nr. cadastral: XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX situate în extravilanul s.XXX, r-nul XXX.

Prin hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești, acțiunea depusă, a fost admisă integral.

Prin decizia din 27 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către reprezentantul apelantelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, a fost menținută hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoria Orhei, sediul Telenești.

În motivarea deciziei emise, instanța de apel a conchis că, soluția dată de prima instanță, urmează a fi menținută, ca fiind legală și corectă, constituind rezultatul examinării în ansamblu a tuturor probelor anexate prezentei cauze.

La 18 septembrie 2021, reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 27 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, precum și remiterea cauzei la rejudecare în prima instanță.

În motivarea recursului a exprimat dezacordul cu decizia recurată, calificând-o ca fiind neîntemeiată și pasibilă de casare în temeiul prevederilor art. 432 alin. (1), (2) lit. a) și (4) din Codul de procedură civilă.

Reprezentantul recurentelor a opinat că, instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, precum și a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces.

Sub acest aspect, reprezentantul recurentelor a evidențiat și faptul că, instanța de judecată a acceptat în calitate de probe, un șir de recipise, cu semne clare de falsificare, fără însă a verifica veridicitatea acestora.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 27 mai 2021, iar cererea de recurs a fost depusă la 18 septembrie 2021.

Materialele cauzei atestă expedierea și recepționarea copiei deciziei integrale participanților la proces la 21 iulie 2021, prin intermediul poștei electronice, conform scrisorii de însoțire (f.d. 105), fapt confirmat și de către reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, în cererea de recurs (f.d. 116). Astfel, recursul este declarat în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin prisma art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, la 29 septembrie 2021, instanța de recurs a comunicat participanților la proces recursul, informând despre necesitatea depunerii referinței (f.d. 123).

Prin referința depusă la 30 octombrie 2021, reprezentantul intimatei, Ana Rusu (succesorul în drepturi al reclamantului Andrei Rusu – decedat la XXXXX, potrivit certificatului de deces nr. XXXXX (f.d. 32)), avocatul Sergiu Coptu, a solicitat de a considera recursul declarat de către reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, ca inadmisibil.

Prin încheierea din 24 noiembrie 2021 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, a fost considerat admisibil și a fost fixat spre examinare într-un complet din 5 judecători, în vederea examinării fondului recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând decizia din 27 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și, după caz, hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenеști, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că, se impune admiterea recursului cu casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu remiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță, pentru motivele ce succed.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că, nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al reprezentantului recurentelor, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza Garda Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, trimițând cauza spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a constatat încălcarea sau aplicarea eronată a

normelor de drept procedural specificate la art. 432 alin.(3) lit.d) și f). La solicitarea participanților la proces, instanța de recurs poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță o singură dată în cazul prevăzut la art. 432 alin. (3) lit. b).

Inițial, Colegiul reține că, pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecății.

Instanțele ierarhic inferioare, conform materialelor cauzei, au reținut că, la 04 iunie 2009, Andrei Rusu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon cu privire la declararea valabilității tranzacțiilor de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate.

Astfel, instanța de apel a constatat din materialele dosarului că, reclamantul a procurat de la locuitorii s.XXX, r-nul XXX, câte un teren agricol.

În acest sens, a afirmat reclamantul că, le-a achitat proprietarilor de pământ costul terenurilor, însă având în vedere că ultimii sunt plecați peste hotarele țării, reclamantul nu poate autentifica contractele de vânzare-cumpărare.

Fiind investită cu judecarea cauzei civile vizate, prima instanță, prin hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, a admis integral acțiunea.

Așadar, a declarat ca fiind valabile tranzacțiile de vânzare-cumpărare a terenurilor agricole încheiate între Andrei Rusu și Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon. În rezultat, l-a recunoscut pe Andrei Rusu, ca fiind proprietar al terenurilor agricole cu nr. cadastrale: XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX situate în extravilanul s.XXX, r-nul XXX.

Hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești a fost contestată cu apel de către reprezentantul apelantelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, solicitând repunerea apelului în termen, casarea hotărârii primei instanțe și remiterea cauzei la rejudecare.

Prin încheierea din 18 martie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de repunere în termen a apelului și a fost considerată ca fiind declarată în termen cererea de apel depusă de către reprezentantul apelantelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu.

Astfel, judecând apelul declarat de către reprezentantul apelantelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu, instanța de apel l-a respins și a menținut hotărârea primei instanțe din 29 iunie 2009 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că atât soluția instanței de apel, cât și a primei instanțe, au fost adoptate cu încălcarea normelor de drept procedural.

Astfel, în contextul prevederilor art. 432 alin. (3) lit. d) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate

eronat în cazul în care instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces.

Așadar, în conformitate cu art. 185 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților, copârâților și intervenienților.

Iar în conformitate cu art. 62 alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă, coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți și/sau pârâți atunci când:

a) obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pârâți;

b) drepturile și obligațiile reclamanților sau pârâților decurg din aceleași temeuri de fapt sau de drept.

Ca urmare a constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, instanța judecătorească va înștiința, din oficiu sau la cererea participanților la proces, pe toți coreclamanții și copârâții despre posibilitatea de a interveni în proces.

Din suportul probatoriu prezent la materialele dosarului rezultă că, în cauză s-a solicitat declararea valabilității tranzacțiilor de vânzare-cumpărare a terenurilor agricole încheiate între Andrei Rusu și Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon și recunoașterea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole cu nr. cadastrale XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX, XXXXX situate în extravilanul s.XXX, r-nul XXX.

Or, conform extraselor din Registrul de stat al bunurilor imobile, terenurile agricole din s.XXX, r-nul XXX, cu nr. cadastral: XXXXX, XXXXX, XXXXX și XXXXX sunt înregistrate și deținute cu drept de proprietate de către S.R.L. „GM Fitoline” (f.d. 48-54), în baza contractului de vânzare cumpărare nr. 8672 din 31 decembrie 2016 și a contractului de vânzare-cumpărare nr. 8561 din 28 decembrie 2016, fapt confirmat și prin răspunsul de la Primăria s. Căzănești din 12 octombrie 2020 (f.d. 55).

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluția dată în prezentul litigiu drept una arbitrară, or, instanțele de judecată ierarhic inferioare, nu au dispus atragerea în proces a proprietarului terenurilor, S.R.L. „GM Fitoline”, nefiindu-i astfel atribuită calitate procesuală, contrar faptului că unele terenuri din proprietatea acestuia, sunt obiectul prezentului litigiu.

Analizând circumstanțele expuse supra, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, în prezentul litigiu calitatea procesuală a părților în proces este viciată, or, Judecătoria Orhei, sediul Telenesti conform art. 62 și 185 Cod de procedură civilă, încă la faza pregătirii cauzei pentru dezbaterile judiciare urma să soluționează problema antrenării în proces a tuturor participanților la proces, având în vedere faptul că

obiectul litigiului îl constituie și câteva terenuri agricole ce aparțin S.R.L. „GM Fitoline”.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că atât prima instanță, cât și instanța de apel, care a menținut soluția acesteia, au desconsiderat esența obiectului litigiului și pretențiilor înaintate de către participanții la proces și contrar normelor de drept procedural au ignorat faptul antrenării în proces a tuturor persoanelor interesate.

Or, în cazul coparticipării procesuale obligatorii, dreptul (obligația) subiectiv al unui coparticipant este într-o legătură strânsă cu drepturile (obligațiile) subiective ale celorlalți coparticipanți, încât problema apărării acestor drepturi nu poate fi examinată și soluționată într-un proces civil separat.

În acest context, potrivit art. 183 alin. (2) lit. c) Cod de procedură civilă, pregătirea pentru dezbatere judiciară este obligatorie pentru orice cauză civilă și are ca scop stabilirea componenței participanților la proces și implicarea în proces a altor persoane.

Prin urmare, ne atragerea în proces ca copârât a S.R.L. „GM Fitoline”, are drept consecință, soluționarea de către instanță a problemei drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces, adică ne acordarea unui statut procesual de participant la proces, ce le-ar oferi posibilitatea de a-și apăra în mod efectiv drepturile și interesele, fapt care impune o limitare de acces la justiție, respectiv o încălcare a art. 6 § 1 CEDO, concluzie relevată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza ”Business și Investiții pentru toți contra Republicii Moldova” (13 ianuarie 2010, nr. 39391/04).

Așadar, soluționarea drepturilor unei persoane neantrenate în proces constituie temei de casare a hotărârilor judecătorești, cu trimiterea cauzei la rejudecare în prima instanță.

Instanța de recurs constată că, atât prima instanță cât și instanța de apel au încălcat principiile funcționale ale dreptului procesual civil, iar omisiunile indicate supra pot fi corectate doar prin reexaminarea cauzei de către prima instanță, care urmează, la pregătirea cauzei pentru judecare să stabilească cercul tuturor părților în proces.

Or, problema intervenirii în proces, conform prevederilor legislației în vigoare, se soluționează doar în prima instanță, prin urmare eroarea dată nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Totodată, Colegiul reține că, la materialele dosarului în calitate de probe, sunt anexate un șir de recipise, în copie (f.d. 11-17), astfel, în atare condiții, este imposibil de verificat veridicitatea acestora, or, copiile respective prezintă semne vădite de falsificare.

În atare condiții, Colegiul consideră imperios de necesar, prezentarea în fața primei instanțe a originalelor recipiselor anexate materialelor dosarului, întru stabilirea adevărului.

Mai mult decât atât, în urma examinării materialelor dosarului, Colegiul a constatat prezența unei cereri (în copie) de chemare în judecată cu privire la

anularea contractelor de vânzare-cumpărare a bunurilor imobile și radierea dreptului de proprietate din registrul bunurilor imobile, semnată de către reprezentantul reclamantei Ana Rusu, avocatul Sergiu Coptu (f.d. 41-47), care, necesită a fi examinată, și, totodată, reprezintă încă un temei de remitere a cauzei la rejudecare în prima instanță, întru soluționarea problemei conexării cauzelor, a căror pretenții au aceleași temeiuri de apariție.

Distinct de aceste constatări, instanța de recurs reiterează că, dreptul de acces la un tribunal prevăzut de art. 6§1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nu este unul absolut, el poate fi supus unor restricții.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului indică că, instanțele de judecată naționale trebuie să se asigure că restricțiile aplicate nu resping sau nu reduc accesul oferit unei persoane în așa fel sau într-o asemenea măsură încât însăși esența dreptului să fie afectată. Mai mult, o restrângere a dreptului nu va fi compatibilă cu art. 6§1 dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Dreptul de acces la un tribunal este prejudiciat în esența sa atunci când reglementările nu mai servesc scopurilor securității juridice și buneii administrări a justiției, ci constituie un fel de barieră care împiedică justițiabilul să obțină examinarea în fond a cauzei sale de către o instanță judecătorească competentă (cauza Cornea c. Republicii Moldova, hotărârea CtEDO din 22 iulie 2014, definitivă la 22 octombrie 2014).

Astfel, dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent tuturor garanțiilor procedurale prevăzute în Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (hotărârea CtEDO din 25 februarie 1982, în cauza Campbell și Fell vs. Regatul Unit) și din moment ce drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, dar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție (hotărârea CtEDO din 09 octombrie 1979 în cauza Airey vs. Irlanda).

Astfel, din considerentele menționate și luând în considerație faptul că, s-a constatat încălcarea normelor de drept procedural și anume că prima instanță nu a soluționat problema intervenirii în proces a S.R.L. „GM Fitoline” ca copârât, drepturile și obligațiile căreia au fost afectate prin hotărârea emisă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și de a restitui cauza spre rejudecare în primă instanță, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, prima instanță urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c¹) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către reprezentantul recurentelor Margareta Spiridon și Valentina Croitor, avocatul Vlad Vlaicu.

Se casează integral decizia din 27 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 29 iunie 2009 a Judecătoriei Orhei, sediul Telenești, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Rusu împotriva lui Ruslan Spiridon, Natalia Porcereanu, Valentina Croitor, Margareta Spiridon, Pavel Spiridon, Nina Moga, Maria Spiridon cu privire la declararea valabilității tranzacțiilor de vânzare-cumpărare și recunoașterea dreptului de proprietate, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Judecătoria Orhei, sediul Telenești, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Svetlana Filincova

Ala Cobăneanu

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Galina Stratulat